

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto Din 90—
za pol leta Din 45—

V upravi stane mesečno Din 7—

NOVIČAS

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Posamezna številka stane 50 p

Uredništvo in upravlništvo v Koparjevi ulici št. 6 — Telefon uredništva št. 50 — Telefon upravlništva št. 328

CENE PO POŠTI:

za četrt leta Din 22:50
za en mesec Din 7:50

Mir hočemo!

V pogovoru s posebnim odposlancem francoskega lista »Temps« je rekel Lloyd George te dni:

»Nas Angleže vodi en sam obči kriterij, ki se vsepovsod javlja v želji po miru, predvsem pa med tistimi sloji, ki se ne pečajo s politiko, to je med ljudstvom. Kamorkoli pridemo, povsodi nas sprejemajo z besedo: mir! Ko smo šli predvčerajšnjem na kraljevi banket na oklopnici »Dante Alighieri«, so nas mladi italijanski mornarji, ko so nas zagledali, sprejeli z enakim klicem. Tudi z neke angleške ladje, ki je usidrana v luki, je zadonel klic: »Dajte nam mir!« Kar hoče svet od nas, je mir. To je naš in mora biti vseh delegacij genovske konference prvi cilj.«

Tako je. Svet, predvsem delavni svet, ki nosi vsa bremena vojne in vojne politike, hoče mir. Ljudstva so imela priliko pogledati za kulise tako imenovane narodne in patriotske politike in so videla tam ostudno pošast oblastohlepija in mamonizma v vsej njeni nagoti. O kakih idealih, ki so se ljudstvu kričele vsiljevali s kulis in deklamirali z odra — nobene najmanjše sledi. Ali si je mogoče misliti, da bi ta, do gnjusa razočarana ljudstva še bila voljna, nositi na trg svojo kožo, svojo glavo za sebične cilje privilegirancev?

Neizmerno velika je ljudska potreba po miru. Ko so vojne mase v Rusiji, Nemčiji in Avstriji odpovedale pokorščino in tako izsilile mir, so zapadno- in srednje-evropska ljudstva še enkrat prepustila dosedanjim državnikom in politikom, da uredijo politične in gospodarske razmere. Ljudstva so upala, da so ti močje izpredvideli, da morajo sedaj končno začeti voditi ljudsko politiko, politiko splošnih, ljudskih interesov. A dobrot ljudstva je odvisna od mirnega, neoviranega dela in od pogojev, ki zagotavljajo poštenemu delu pošteno, to je zadostno plačilo, da more vsak, ki dela, živeti v primernem blagostanju. Nikjer preobila, a nikjer tudi nezakriviljene bede in pomanjkanja.

Tako so mislila ljudstva in so potrpežljivo čakala, ko so se državniiki sestajali na posvetovanja v Parizu, Londonu, Rapallu, Cannesu in bogve kje še vse, do sedanje genovske konference, ki je končno imela prinesiti zmago gori označene politike. A kakor se zdi, imajo ljudstva tudi topot doživeti razočaranje. Francija je okostenela v svojem sedanjem kapitalistično-nacionalističnem ustroju in se vrgla na pot novemu duhu, novim zahtevam, ki neizprosno terjajo končni iskreni sporazum med zmagovalci in premaganci, med vsemi narodi sveta. To je blazno in zločinsko početje, ki ga obsojata obe največji in najmočnejši državi sveta: Anglija in Amerika. Z njima je bistrovidna Italija in nevtralne države. Samo onega zaveznika, naša Francija v svoji blazni politiki: malo entento in prav posebno Jugoslavijo. Da, naši državniiki so popolnoma prežeti istega duha, ki preveva sedanjo nesrečno Francijo. Posledice čutimo doma in v Genovi.

Toda naj ve Francija in naj ve mala ententa, a nič manj tudi Rusija in Nemčija in vsi, ki se v dnu srca še morda niso odkleli kapitalistično-nacionalističnemu imperializmu: Ljudstva hočejo mir! Za vsako ceno in čimprej! Dovolj jim je krvavih žrtev in strašnega trpljenja v strelskih jarkih, dovolj dušnega in telesnega stradanja, poniževalnega pomanjkanja, hiranja in umiranja svojih otrok v nečloveških stanovanjih, dovolj pripogibanja in strahu pod Damoklejevim mečem novih vojnih strahot vse za njemu tuje in nasprotno interese privilegiranih stanov. Dovolj, čez vse mere dovolj je vsega tega. Konec mora biti. Tudi potrpljenje ljudstev ima svoje meje.

Genovska konferenca naj ne zgreši svojega cilja: prinesiti svetu mir! Naj se napravi križ čez vse, kar je bilo in naj se začne z novimi knjigami, z novo politiko. Dokler je čas in dokler so ljudstva še pripravljena, da tudi napravijo križ čez vse, kar so trpela in da vse pozabijo. Gorje, ako bodo enkrat ona zahtevala tako strog obračun od svojih dolžnikov, kakor ga sedaj zahteva Francija!

Agitirajte za »Novi čas« od moža do moža!

Angleški odgovor na francoske grožnje.

Genova, 26. aprila. Angleški delegat sir Edvard Grig je v imenu britanske delegacije odločno zavrnil izzivalni govor Poincaréja. Svoje izjave je Grig zaključil z besedami: »O politiki, ki bi pognala Nemčijo in Rusijo v bojno zvezo, noče Anglija ničesar vedeti, ampak hočemo vse

storiti, da Evropa znova ne postane klavnica. Zato obračamo svoj pogled na ruski narod in hočemo z njim skleniti mir, pa naj bo njegova vladavska oblika kakršnakoli. Ruski narod se je nad dve leti in pol boril za našo stvar in doprinesel težje žrtve, nego katerikoli drug narod.«

Genovska konferenca — tudi brez Francije!

Genova, 26. aprila. (Izv.) Vsi angleški listi so objavili včeraj oficijozno noto, v kateri je Lloyd George sporočil, da so angleški krogi sprejeli grožnjo z izolirano akcijo Francije kot resno vprašanje, ki vzbuja kritiko in vznemirjenje. Tudi ako bi Francija, veli nota nadalje, zapustila genovsko

konferenco, bi posvetovanja trajala dalje. Lloyd George bi se potem najbrže drugi četrtek povrnil v London in obrazložil v spodnji zbornici ves položaj ter bi zahteval zaupnico, nakar bi se zopet povrnil v Genovo in nadaljeval svoje delo.

Rusi o genovski konferenci.

Moskva, 26. aprila. Moskovski sovjet je sprejel odločno resolucijo proti genovski spomenici, ki hoče Rusijo ponižati na stopnjo kolonije in jo usuznjiti zapadnemu kapitalu. — »Izvestija« nazivljejo londonsko spomenico »delo francoskih odeluhov«. — »Pravda« istotako odločno zavrača nakane londonske konference in

zaključuje: »Mi nočemo igrati vloge lakaja zapadnih velesil, temveč hočemo kot predstraža delovnega ljudstva vsega sveta zaščitati smernice novi mednarodni politiki, ki je v popolnem nasprotju s temelji, ki so jih položili ustvaritelji versailleske pogodbe.«

Proti nezakonitim dvanajstinam.

Protest Jugoslovanskega kluba.

Belgrad, 26. aprila. (Izvirno.) Danes se je začela načelna debata o proračunskih dvanajstinah za maj in junij. Od opozicije so govorili poslanci Lazić, Golouh in Deržić. V imenu Jugoslovanskega kluba pa je podal poslanec Pušenjak protestno izjavo na podlagi člena 33, zadnja točka zakona o drž. računovodstvu iz leta 1919, ki določa, da državni proračun prejšnjega proračunskega leta ne more v nobenem slučaju veljati več, nego za leto dni, razen za tisto leto, za katero je bil prvotno odobren. Vlada pa je odobrila do sedaj

proračun za 11 mesecev, maj in junij pa pomenjata že 13 mesecev, kar je proti zakonu o drž. računovodstvu. Protest šiba dalje škodljivo finančno in gospodarsko politiko sedanje vlade in nastopa odločno zoper dvanajstine, ki onemogočajo redno gospodarstvo ter škodujejo notranjemu in zunanemu prestižu države. Zato bo klub glasoval proti. — Na jutrišnji seji parlamenta je na dnevnem redu interpelacija poslanca Brodarja radi slabega postopanja s slovenskimi vojaki.

Neuspeh v pogajanjih z Italijo.

Belgrad, 27. aprila. (Izv.) V političnih krogih vlada veliko nezadovoljstvo proti dr. Ninčiču, ker je sploh pričel pogajati se z Italijani, dočim je bil Pašić odločno proti temu. Dr. Ninčič je sedaj, ko je že doživel popoln neuspeh, poslal vladi poročilo, v kateri jo prosi, da mu naj sporovi, ali naj prekine z nadaljnjim pogajanjem, ki bo itak končalo z neuspehom, ali naj se mu pošljejo kake druge instrukcije. — V belgrajskih političnih krogih se tudi govori, da bo dr. Ninčič zapustil Genovo in da bo po končani konferenci podal svojo demisijo.

Belgrad, 27. aprila. (Izv.) Vlada je iz raznih krajev prejela brzoglavne pozive, da naj brezpogojno zahteva izvršitev rapallske pogodbe in da na pogajanjih v Genovi v nobenem pogledu niti najmanj ne popusti.

Belgrad, 27. aprila. (Izv.) Vaš dopisnik je izvedel iz povsem zanesljivega vira, da je naša vlada poslala delegaciji v Genovo navodila, da naj takoj prekine vsaka pogajanja z Italijo, ako ne izjavi, da je voljna brezpogojno izvršiti rapallsko pogodbo. — Dr. Ninčič bi bil moral takoj prve dni dokončati pogajanja z Italijo in potem v slučaju nepovoljnega rezultata podati na konferenci protest. Italijani pa so dosegli znaten diplomatski uspeh; z lepimi besedami in obljubami so pogajanja zavlekli. Nasprotno je dosegel dr. Ninčič popoln fiasko, ker je dopustil, da so Italijani dobili časa, dokler ni prišla genovska konferenca v kaotično stanje, ker mora reševati važna evropska vprašanja in stoji vprašanje rapallske pogodbe popolnoma v ozadju, v katerem Italijani marljivo ribarijo v svoj prid.

Upor hrvatskih vojakov.

Belgrad, 26. aprila. (Izv.) Današnja »Politika« priobčuje daljše poročilo o upor 48. pešpolka, ki je nastanjen v Plevlju v Sandžaku. Dne 25. t. m. zvečer je vojaštvo na dogovorjeno znamenje, na strel iz puške sredi dvorišča, zgrabilo za orožje, se postavilo v vrste in odkorakalo iz vojašnice. Ob tej priliki je padlo kakih 300 streliv. Deloma prisiljeno, deloma pregovorjeno se je vojaštvo vrnilo v svoje prostore. Preiskovalna komisija je dognala, da je bilo vojaštvo založeno z ostro municijo; streljalo pa je le kakih 30 vojakov. Med polkom so se zadnje čase nahajali sumljivi hrvaški elementi, ki so vojaštvo nagovarjali, naj odreče pokorščino, zapusti garnizijo in si z orožjem izsili prehod na Hrvaško. Vendar je vojaštvo izjavilo, da ni imelo namena, upirati se vojaški oblasti, marveč je hotelo oditi samo domov.

Belgrad, 27. aprila. (Izv.) Včerajšnje poročilo o vojaškem uporu 48. pešp. v Plevlju je v vseh bistvenih točkah zelo pretirano in tendenciozno pobarvano, hoteč odvrti pozornost od vojaških oblasti, ki so moralno odgovorne za upor. Res je, da tvorijo pešpolk po večini hrvaške čete, ni pa res, da se je uprl cel polk, marveč le

kakih 50 fantov, ki so bili neprestano šikanirani, zapostavljeni in ogroževani od srbskih častnikov, ki zmerjajo hrvaško moštvo s »Švabi«, radičevci, prolidržavnimi elementi in store popolnoma vse, da zagrene fantom vojaško življenje. V plevljskem pešpolku je silno slaba prehrana, vsled česar je vojaštvo zahtevalo, naj Hrvače puste v hrvaške garnizije, kjer bodo imele vsaj življenje kot ljudje in kjer se vsaj ne bodo izpostavljeni šikanam civilnega prebivalstva. Pred preiskovalno oblastjo je uporno moštvo izjavilo enodušno, da drži prisego in rado služi Jugoslaviji, da pa ne more več vzdržati v takih razmerah kot so bile v Plevlju do sedaj in da zahteva, da se te izboljšajo, ali pa naj Hrvače puste na Hrvaško. — Upor je vzbudil v vseh parlamentarnih krogih velikansko pozornost. Opozicija bo zahtevala od vojnega ministristva natančno preiskavo in da se končno začne s slovenskimi in hrvaškimi vojaki ravnati po človeško. Slučaj je hotel, da je prav na današnji seji narodne skupščine interpelacija Janeza Brodarja radi postopanja s slovenskimi vojaki.

Belgrad, 27. aprila. (Izv.) Kakor poročajo iz Plevlja, se je tam pred par dnevi

uprl 48. pešpolk, v katerem služijo večinomoma Hrvati. Ti vojaki so baje zahtevali, da se jih takoj premesti v Hrvatsko, kjer hočejo verno odslužiti vojaško dobo v bližini svojih domov. Trdi se, da so imeli pred kakimi tremi dnevi posvetovanje, na katerem so sklenili, da bodo na dan znak takoj zapustili vojašnico in se zbrali na določenem mestu. 23. t. m. so odšli v obližno hribovje in oddali kakih 300 streliv. Nekaj s silo in nekaj na blag način so jih zopet pripravili do tega, da so mirno odšli v vojašnice. — Vaš dopisnik je bil v tej zadevi v vojnem ministristvu, kjer je dobil sledeče informacije: Nedavno so hrvatski vojaki poslali zahtevo, da se naj jih premesti v Hrvatsko v bližino njihovih domov. Tej zahtevi se iz političnih in drugih ozirov ni moglo udovoljiti, vsled česar je prišlo do velikega razburjenja in do znanih dogodkov.

Slovenija razdeljena!

Belgrad, 27. aprila. (Izv.) Ukaz o razdelitvi države na oblasti je sinoči podpisal kralj Aleksander na subotički postaji, pekljoč se v Pariz. V Subotici je kralja pričakoval pravosodni minister dr. Laza Marković, da mu predloži tozadevni akt v podpis. Jutri izide ukaz v »Službenih novinah«, in bo tako centralizacija države izpeljana v vsej svoji površnosti zadnji dan, ki ga določa ustava. Kakor izvemo, je država razdeljena na 33 oblasti, Slovenija na 2 oblasti, na ljubljansko in mariborsko, kateri pripada tudi celo Medjimurje. Ako ne presega skupno število dveh oblasti več kot 800.000 prebivalcev, se smeta po sklepu oblastnih skupščin spoiti v eno oblast. Tekom petih let se smejo po sklepu samoupravnih oblasti odcepiti posamezni srez od ene in priklopiti k drugi oblasti, ako potrdi sklep ministristvo za notranje zadeve in ministrski svet. Po petih letih pa so take izpremembe mogoče le z zakonom. V vseh parlamentarnih skupinah pa prevladuje prepričanje, da je ta ukaz novo rojeno dete, ki mu je vsled splošne slabosti odmerjeno le kratko življenje.

Uradniško vprašanje.

Naj mi bo dovoljeno na podlagi izvajanja poslanca dr. Gosarja na sestanku javnih nameščencev - somišljenikov SLS dne 21. t. m. v ljubljanskem Rokodelskem domu iz njegovega poročila povzeti nekaj misli in jih podati na tem mestu.

Predvsem naj konstatiram, da se bodo letos poleti temeljito ohladile one vroče glave uradniških centralistov, ki so jih liki solnčne rože proti soncu imeli zasukane proti Belgradu, če se bo rešilo uradniško vprašanje tako, kakor je zasnovano sedaj v belgrajski državni centrali, ki je pač le zavarovalnica koritarjev liberalnega sistema preteklih desetletij.

Poslanec dr. Gosar je poudarjal, da je v prvi vrsti potrebna uradniška organizacija. — Pa bo takoj ugovarjal ta ali oni: saj imamo uradniško organizacijo. I seveda, imamo pač, toda nimamo enotne uradniške organizacije, v kateri bi bili — v eni sami! — organizirani vsi nameščenci brez izjeme od najvišjega funkcionarja do zadnjega sluga. Cepitev v razne frakcije in organizacije v poedinih »strokovnih« družtvih posameznih kategorij državnih uslužbencev je po mojem mnenju za nič, ker vleče vsako tako društvo na svojo plat. Tako imamo društva: sodnih, poštnih, konceptnih, pisarniških in kdo ve kakšnih — ih uradnikov, ki vsako zase zastopa svoje interese in skuša iz situacije kolikor mogoče več vleči profita vsako zase. Kako drugačni bi bili lahko uspehi, če bi celokupno nameščenstvo nastopalo enotno kot en moč! Naposled se naj ustanovi morda še društvo raznih svetnikov, hofratov, šefov itd.

Druga velepomembna misel za rešitev uradniškega vprašanja — je ustanovitev uradniških zbornic. (Pod naslovom »uradniški« razumeti je radi okrajšave vse javne nameščence.) Kakor imajo svoja interesna zastopstva odvjetniki in notarji v svojih odvjetniških in notarskih zbornicah, zadnji čas tudi delavci v svojih novo priborjenih delavskih zbornicah, tako si mora tudi javni nameščenec priboriti svojo uradniško zbornico, bolje rečeno zbornico javnih nameščencev. Le na ta način in ko pride javni

nameščenec do lastnega zastopstva v državni zbornici, bo mogel uspešno nastopati za interese svojega stanu.

Vprašanje pokojnin državnih nameščenec ne stoji tako ugodno, kot bi kdo mislil. V stari državi so bile pač pokojnine tista privlačna sila, ki je vlekla mlade inteligente v državno službo, ki mu je jamčila po določeni dobi za prejšnje razmere res primerno starostno preskrbo. Kako bo pa poslej — kdo ve? Ali se bodo pokojnine uredile tako, da bo sploh še kdo hotel v državno službo? Zdi se, da se tudi glede pokojnin nekaj krha, in soditi po tem, kakor Belgrad sploh postopa z uradništvom, vpokojencev in spe pač ne čakajo zlati časi in rožnata bodočnost. Pa o tem bo čas pisati, ko pride na dnevni red službena pragmatika. Za nas je pod tem naslovom važna misel, ki jo je razvil dr. Gosar: Socialno zavarovanje tudi za uradništvo in s tem v zvezi obvezno bolniško zavarovanje. Socialno zavarovanje bi imelo to prednost, da bi vsakdo lahko brez izgube prestopil iz državne ali sploh javne službe v drugo — in tudi obratno. Sicer se pa vedno pogostejše opazuje beg iz državne službe, kar pri sedanjih za uradništvo neznosnih razmerah ni nič čudnega. Na ta način bi se tudi razvil sistem tekmovanja glede boljšega plačevanja uslužbencev med zasebniki in državo. Če bo hotela ta imeti dobre uslužbenke, jih bo morala tudi dobro plačati. Neobhodno potrebno pa je takojšnje obvezno bolniško zavarovanje, kajti danes državni nameščenec ne zasluži toliko, da bi si poleg borne hrane in stanovanja, ki ga ne more pogrešati, dovolil še luksuz zdravnika in zdravil, če zadene nesreča boleznin njega ali pa družino.

Iz vsega tega se vidi, kako nujno in neobhodno potrebna bi bila enotna, ne cepljena uradniška organizacija.

Tudi o redukciji uradništva je govoril dr. Gosar. Priznamo, da je ponekod (zlasti v Belgradu) uradništva gotovo preveč. A način redukcije da misliti. Že to stavljenje »na razpoloženje« za dobo šestih mesecev je čudno, a sumljivo je, kaj naj se zgodi s temi »na razpoloženje« stavljenimi nameščenici po preteku šestmesečne dobe. Prej kotne bodo po preteku te dobe postavljeni iz »razpoloženja« — na cesto! Da je restingiranje (skrčenje) družinskih doklad sklenjena stvar, to je danes že znano vsepovsod. K temu naj pristavim le še svoje mnenje z ozirom na sobotni članek v »Novem času«, da bi bila danes velika krivica, če naj bi dobil oče z dvema otrokoma prav toliko kakor oni s šestimi. Če sploh še ostane sistem rodbinskih doklad — ako prav skrčen — se mora že s socialnega stališča izvršiti diferenciranje v prejemkih na drug način. Potem naj se rodbinske doklade pod tem naslovom morda sploh odpravijo, prizadetim nameščenecem pa izplačujejo osebni prispevki pod kakim drugim naslovom. Prokleta dolžnost države je, da svojega uslužbenca plača tako, da bo mogel ne le sam živeti, ampak tudi preživljati rodbino in jo oblačiti.

Poslanec dr. Gosar je omenjal, kakšne razmere so v Srbiji sami glede uradništva, kako se mu tam neredno izplačujejo prejemki itd. Verjamem. Zato pa še ni treba, da se te balkanske razmere vgnezdijo tudi pri nas. Še tega bi manjkalo. Mi smo bili vendar vajeni srednjeevropskih manir, od kojih ne odstopimo. Naj se le naši bratje tam preko priuče boljših manir.

A kar je posebe poudarjal poslanec dr. Gosar, je to, da je enaka ureditev uradniškega vprašanja za celo državo ne-

mogoča. Pač je mogoč enoten okvir, a za nas bi morala biti posebna pragmatika z našim duhom. Zato je tudi Jugoslovanski klub sprejel v svoj načrt o ureditvi države, da bodi uradništvo podrejeno pokrajinskim upravam.

Tako pride pa ravno tu na površje vprašanje o razmerju uradnika do avtonomije. S plankami bi moral imeti zadelane oči vsak državni uslužbenec, kdor bi bil še danes, po tolikih bridkih skušnjah in prevarah, brezpogojno pristal centralizmu, — izvzemši one seveda, ki se kot troji v panju maste z medom, ki jim ga nanašajo drugi.

Bodi dovolj za enkrat! Je nekaj prav dobrih mišljajev tu, kje naj potipa, ampak potem tudi s trdo roko poprime vse državno uslužbenstvo. Predvsem pa: planke proč izpred oči! Poslanec dr. Gosar je zagotovil, da bo Jugoslovanski klub vseskozi zastopal težnje državnih nameščenecov.

MEDNARODNI STROKOVNI KONGRES V RIMU.

Rim, 26. aprila. Danes je mednarodni strokovni kongres razpravljal o razorožitvenem vprašanju. Podan je bil predlog, da naj ob kaki novi vojni napovedi celokupni proletarijat sveta uprizoni stavko. Po daljši razpravi so z ozirom na težkoče, ki bi se v praksi pojavile proti izvedbi takega načrta, sprejeli samo predlog, da se pozove vse delavstvo in žene celega sveta, naj z vsemi silami delajo proti vojni. Posebni komisiji se je poverila naloga, da se izjavi o vprašanju razorožitve in vojne.

Današnja predborza.

Curij, 27. aprila. (Izv.) Na današnji predborzi notirajo: Berlin 1.81, Holandsko 195.75, Newyork 514, London 22.75, Pariz 47.60, Praga 9.97, Pešta 0.65, Zagreb 1.85 (padel za 0.10), Varšava 0.13, Dunaj 0.0675, n.-a. krona 0.06875.

Dunaj, 27. aprila. (Izv.) Danes na predborzi notirajo Berlin 28, Italija 415, Praga 151.50, Zagreb 27.50, dolarji 7787.

Politični dogodki.

† Socialist proti osemurnemu delavniku. V časopisu »Sozialistische Monatshefte« je Max Schippel priobčil članek o osemurnem delavniku. Schippel ugotavlja, da se vsled skrajšanja delavnega časa delo nikakor ni pospešilo, kakor se je prej pričakovalo, ampak se dela sedaj ravno tako kakor prej. Zato pomenja skrajšani delavni čas za produkcijo dejansko ogromno izgubo — 18 milijonov delavnih ur na dan ali 5400 milijonov ur na leto. Ta izguba je na kvar delavstvu samemu, ker nedostajanje blaga povzroča vedno novo draginjo, ki bide najbolj delavca samega.

† Za 90 milijonov jim gre! Dr. Karamehmedovičeva centralistična skupina Jugoslovanske muslimanske organizacije je sklenila, da ostane do zbora zaupnikov svoje stranke v vladi, zato sta muslimanska ministra Vilović in Omerović spet prevzela svoje posle. Svoj prvi korak sta namerila zastopniku fin. ministra in ministru za šume in rude ter zahtevala, da se izplača muslimanskim veleposelnikom iz proračuna za maj in junij 90 milijonov dinarjev, kot je bilo dogovorjeno po volitvah v ustavotvorno skupščino. Zdi se, da bodo vladni krogi sprejeli muslimanske zahteve, hoteč podpreti centralistične muslimane.

† Redukcija sodnega uradništva v Sloveniji. Kakor znano je vladna večina

vkjub enotnemu odporu vseh slovenskih poslancev sklenila reducirati sodno uradništvo v Sloveniji skoro za eno četrtino, vsled česar bi bilo zelo ogroženo pravosodje v Sloveniji. V Belgrad se te dni dospelo zoper to namero veliko število protestov iz vseh krajev Slovenije. V Belgrad pa se je odpejal v predmetni zadevi predsednik višjega sodišča dr. Kavčič, da sam informira pravosodnega ministra o zadevah justičnega oddelka v Sloveniji. Ako smemo verjeti tozadevnim belgrajskim poročilom, sta se pravosodni minister in dr. Kavčič sporazumela, in se ne bo izvedla redukcija sodnega uradništva v tako velikem obsegu, kot je bilo sklenjeno v finančnem odboru.

Dnevni dogodki.

— Draginjske doklade državnih nameščenecov. Delegacija ministrstva financ v Ljubljani nam sporoča: Finančno ministrstvo je odredilo z brzojavnim odlokom izplačilo drugega obroka difference na zvišane draginjske doklade za dobo od januarja do incl. marca, t. j. še za nadaljnjih 45 dni. S tem je vprašanje končno povoljno rešeno. Aktivnim državnim uslužbencem se ta difference nakaže obenem z osebnimi prejemki za maj. Nakazilo difference za upokojenke se bo pa za nekoliko dni zakasnilo, ker je do 1. maja t. l. tehnično neizvedljivo.

— Ruski ujetniki se vračajo. Dne 25. t. m. je dospel v Zagreb transport 20 Jugoslovancev, ki so se vrnili iz ruskega ujetništva. Sedem med njimi je oženjenih in imajo s seboj svoje žene.

— Pomoč gladujočim v Rusiji. Na iniciativo okrajnega glavarja se je v Kočevju na Veliki petek in na Veliko nedeljo s sodelovanjem učitelstva ter srednje- in visokošolskega dijaštva vršilo nabiranje darov za gladujoče v Rusiji. Nabralo se je 10.471 kron, ki se izroče odboru za pomoč gladujočim v Rusiji. V Mariboru se je pod protektoratom okrajnega glavarja ustanovil odbor, ki priredi 1. maja »Ruski dan«.

Delavci bodo delali dve uri za rusko dečo, uradniki bodo dali plačo za dve uri, po mestu in okolici se bo pobiralo.

— Pobegnili je dne 19. aprila z Verda pri Vrhniku 50 letna slaboumna Kariš Marija, žena železniškega čuvaja. Do sedaj je še niso izsledili.

Iz trboveljskih revirjev.

Trbovlje. V nedeljo, dne 30. aprila 1922 ima skupina Trbovlje izredni občni zbor, in sicer ob pol štirih popoldne v Društvenem domu. Prosi se, da se tovariši tega gotovo udeležijo. Stanko Keše, t. č. predsednik.

Smrtna kosa. V soboto 22. aprila 1922 je umrla naša dolgoletna članica tovarišica Pader Jera. Pokojna je bila ena izmed prvih, ki je pristopila k Strokovni zvezi. Naj počiva v miru! Prizadeti rodbini naše iskreno sožalje. — Skupina Trbovlje.

Naša društva.

d Strokovna zveza v Celju praznuje 1. majnik s sledečim sporedom: ob 7. uri zjutraj pridiga, nato slovesna sveta maša v župnijski cerkvi, ob 9. uri popoldne shod pri »Belem volu« in popoldne skupni zlet v okolico Celja. — Da bo izlet finančno olajšan nameravamo prirediti v nedeljo 30. aprila pri g. Janiču koncert z lastno godbo. — Tovariši poskrbite, da dostojno praznujemo dan 1. maja!

d Vič. V nedeljo 30. aprila ob pol osmih imamo zaključek letošnje dramatizne sezone. Pred igro »Razvalina življenja« zapoje pevski zbor par pesmi. Upričorili smo v tej sezoni 25 iger, mnoge izmed teh ponavljali, nekatere celo večkrat.

† »Danica« priredi jutri ob 8. uri zvečer v dvorani Akademskega doma diskusijski večer. Referira g. dr. Grivec: »Naše razmerje do pravoslavja«. Udeležba obvezna! Tovariši Zarjani in gg. starešine vljudno vabljeni.

Ljubljanski dogodki.

lj Prijava orožja policiji. Policijsko ravnanje opozarja vse lastnike orožja ljubljanskega policijskega okoliša, da morajo brez ozira na to ali imajo orožne liste ali ne, prijaviti svoje orožje do 1. maja 1922 policijskemu ravnanstvu s predpisano prijavnico. Neprijavljeno orožje se bo v smislu člena 3, zakona z dne 18. febr. 1922, Uradni list št. 30, brez ozira na to, ali ima lastnik orožni list ali ne, zaplenilo.

lj Ukraden voziček. Postrežniku Petru Jontezu je neznan umovni odpeljal z Resljeve ceste njegov voziček, vreden 3 tisoč kron.

lj Otrok ponesrečil. Joško Lovšin, sin kurjača v Kolinski tovarni, si je zlomil nogo.

lj Kavarnarji bodo s 1. majem dvignili cene črni kavi na 6 K, beli na 8 K in nekoliko tudi drugim pijačam

MINISTRKA SEJA.

Belgrad, 27. aprila. (Izvirno.) Sinoči je imel v parlamentu ministrski svet važno sejo, ki ji je predsedoval Trifković. Vojni minister je ponovno referiral o bitoljski katastrofi in zadevi rekrutov. Podpisani so bili ukazi o redukciji uradništva v ministrstvu pravde in poljedelskem ministrstvu, kjer je bilo samo v enem oddelku odpuščenih 30 tajnikov.

BOJI IRSKIH VSTAŠEV.

London, 25. aprila. (Izv.) Glavni stan irske republikanske vojske naznanja, da so vstasi ustrelili brigadnega generala Adamsona. Več častnikov te čete je bilo aretiranih in pripelanih v glavni stan oficelnih čet. Na Irskem se splošno boje, da bo umor brigadnega generala Adamsona pospešil krizo. Po mnenju irskih ministrov ne more trpeti irska republika takih akcij in mora predvsem zahtevati zadoščenje za take zločine.

r Praško časopisje. Pred 20 leti je izhajalo čeških in slovaških časopisov vsega vkup 752. Danes pa izhaja samo v Pragi 673 čeških, 83 nemških, 4 ruski, 3 francoski, 1 angleški, 1 mažarski in 3 esperantski.

Izdaja konzorcij »Novega Casa«. Urednik in odgovorni urednik Franc Kremžar. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Kdor išče

dobrega in solidnega mizarja

naj se obrne na:

Srečko Zupana, mizarkega mojstra v Ljubljani, Rožna ul. 85. Kupujem, popravljam in oddajam vsakovrstne starinske predmete. — Sprejmeta se tudi 2 samostojna, dela zmožna POMOCNIKA za 500 kron.

Tunel.

34

Roman. Spisal Bernhard Kellermann. — Poslovenil Peter Mlakar.

Kraj, kjer je delal vrtni stroj poprednje vrtilišče, so imenovali tunnelmen — tunelci »pekci«. Hrušč in lrušč je bil tu tako neznanski, da je skoraj vsak delavec več ali manj oglušil, dasi so imeli ušesa zamašena z valo. Allanovi svedri, ki so preluknjavali goro, so začeli z žvenketajočim vrečanjem, gora je vrečala kakor tisoč malih, nenačrtanih v smrtni grozi vikajočih otrok, krohotala se kakor vojska norcev, blaznela kakor lazelet vročinskih bolnikov ter slednjič grmel kot veliki slapovi. Po pekočevročem rovu so pet milj daleč tulili vsakrize strašni, nezasišni glasovi, da ne bi nihče slišal, če bi se gora v resnici sesedla. Ker sta hropot in bučanje požirala povelje in signale z rogovi, se je poveljevalo z lučjo. Velikanski žarometi so lili svoje vid jemajoče, zdaj razbeljeno žareče, zdaj krvavo rdeče svetlobne složce preko vrveža znojnih človeških klopčičev, teles, udarajočega se kamenja; in prah se je valil kakor debeli soparni oblaki v svetlobnih snopih reflektorjev. Sredi tega vrveža vijočih se teles in kamenja je hropela in letela sve, zaprašena pošast kot predpošopna prikazen, ki se je poveljala v blatu: Allanov vrtni stroj.

Izumil ga je Allan do najmanjše malenkosti. Sličil je velikanski sipi v oklep, ki ima kablje in elektromotore za drobovje, naga človeška telesa v glavi ter vleče za seboj rep iz žic in kabljev. Gnan od energije, ki bi podila dve lokomotivi pri brzovlaku, se je plazil naprej, obilpaval goro s tipalnicami, smrčki in rilci svojega razprezanega gobca ter bruhal svetlo luč iz svojih čeljusti. Tresoč se v prazverinski jezi se je zibal semterjater od slasti pri razdevanju ter se tuleč in bobneč grizel do glave v kamenje. Dolegnil je

tipalnice in rilce nazaj ter brizgnil nekaj v luknje, ki jih je izgrizel. Njegove tipalnice in smrčki so bili svedri s konicami iz alunita, volli, ohlajeni z vodo. In kar je brizgal skozi volle svedre v luknje, je bilo streljivo. Kakor sipa v morju je namah spremenil svojo barvo. Iz njegovih čeljusti se je kadila kri, brazgotina na hrbtu se mu je iskrla mrko in grozeče. In grozilo se je ovit v rdečo soparo pomikal ritensko kakor sipa v morju — pa se je speč plazil naprej. Naprej in nazaj, dan za dnem, leto za letom, brez odmora.

Kakor hitro je izpremenil barvo ter se umikal, je planila tolpa ljudi po sleni navzgor ter z mrzlično naglico spojila žice, ki so visle iz izvrtanih lukenj. In kakor bi jih podil grozoten bič, je divjala tolpa nazaj. In zabobnelo je ježno, se podiralo in grmel. Razdrobljeni hrib se je valil grozeče za bežečimi, kamenita loča sekala pred njimi ter bila po oklopnih vrtnega stroja. Oblaki prahu so se valili proti rdeči žareči sapi. Nenadoma je speč posvelilo s slepeč razbeljeno lučjo ter tolpe napol nagih ljudi so planile v vrveči prašni oblak ter naskočile še kadeče se groblje.

Požrešno naprej se pomikajoča pošast pa je iztegnila svoje strašne požirne priprave, klešče, žerjave, polisnila svojo jekleno spodnjo čeljust naprej, jo dvignila ter žrla kamenje, skale, posip, ki jih je slo ljudi z upadlimi, od polu se svetlečimi obrabi metalo v žrelo. Njene čeljusti so začele mleti, požirati, do tal viseči vamp je hlampal in od zadaj se je sul brezkončen veletok skal in kamenja.

Slo v znoju se kopajočih vragov tam gori se je opotekalo med valečim se kamenjem; vlekli so za verige, vpili, tulili in nasip se je tajal ter vidno ginil pod njihovimi nogami. Stran, kamenje mora vkraj, se glasi geslo!

Že spet dolbejo in vrtajo in rijejo od blata maro-

gasli človeški roji pod požiralnimi pripravami pošasti; ravna jo ji pol. Može sopojo; noseč pragove in tračnice; vdelavajo pragove, privijajo tračnice in pošast se vali naprej. Na njenem blatnem trupu, ob slaneč, ob vampu, na njenem skrivljenem hrbtu vise neznačni ljudje. Luknje vrtajo v slop in slene, v lla, v širleče pečine, da jih lahko vsak hip nabašejo s palronami ter razstrelje.

In kakor je mrzlično in peklensko besnelo delo pred vrtilom, tako mrzlično in peklensko je divjalo za njim, kjer se je sul neskončni veletok kamenja iz njega. Čez kralke pol ure je moral stroj imeti za seboj dvesto metrov prošle poti, da lahko počaka na razstreljevanje.

Ko se je prikazalo kamenje na venomer se gibajoči reščki izpod strojevega vampa, so planili orjaški fantje nanjo ter so odbrali velike skale, ki jih človek ne more dvigniti. In ko so se peljali na reščki, ki je segala deset korakov nazaj za stroj, so pridili verige, ki so bile omožane okoli velikih pečin, na žerjave. Žerjavi so širleli iz strojevega ozadka ter dvigali skale.

Venomer se gibajoča reščka pa je vsipala grušč s hruščem in lruščem v nizke, železne, zveržene kinke, ki so sličili regljačem v premogovnikih. In neskončen vlak se jih je pomikal po polkrožnem spojlju z levega tira na desni; za reščko so se toliko prihljili, da so se napolnili s prodom in kamenjem. Vlekla jih je jamska lokomotiva, ki so jo gonili akumulatorji. Kepe ljudi z bledimi lici, z lepečo prašno zmesjo na usnah so omahovale okoli reščke in regljačev, rili, valili, metali z lopato ter vpili; svetlobela luč žaromelov jim je neusmiljeno jemala vid, dočim je zrak iz velrovodov brl vanje kakor vihar.

Bitka pri vrtnem stroju je morila in dnevno so odnašali ranjence in pogosto mrličje.

(Dolje.)